

BANCA NAŢIONALĂ A ROMÂNIEI

Sondaj privind accesul la finanţare al companiilor nefinanciare din România în perioada aprilie 2014-septembrie 2014 şi capacitatea acestora de a face faţă unor condiţii financiare nefavorabile

Decembrie 2014

Sinteză

Sondajul privind accesul la finanţare al companiilor nefinanciare din România şi capacitatea acestora de a face faţă unor condiţii financiare nefavorabile (FCNEF) are ca scop surprinderea opiniilor sectorului real cu privire la: cele mai presante probleme în desfășurarea activității, disponibilitatea și evoluția surselor de finanțare, rata de succes în accesarea finanțării de la bănci și IFN și în accesarea fondurilor europene, relația firmelor cu băncile şi IFN, percepția privind costul finanțării, nivelul maxim suportabil privind rata dobânzii și efectele unor posibile evoluții nefavorabile ale ratei dobânzii, percepția asupra implicațiilor unei posibile aprecieri/deprecieri a monedei naționale etc. Analiza este realizată pe baza răspunsurilor companiilor[1] la sondaj pentru perioada aprilie – septembrie 2014, principalele concluzii fiind:

- evoluția principalilor ***indicatori financiari*** ai firmelor în perioada aprilie – septembrie 2014 a fost mixtă, similară celei aferente exercițiului din semestrul precedent (perioada octombrie 2013 – martie 2014).
- ***cele mai presante probleme ale companiilor*** în perioada analizată au fost nivelul fiscalității, concurența și lipsa cererii. ***Accesul la finanţare*** reprezintă o problemă presantă pentru 18 la sută dintre totalul firmelor. Companiile care au nevoie de finanțare de la bănci/IFN percep accesul la finanțare drept o problemă mult mai presantă (29 la sută) decât companiile care declară că nu au nevoie de finanțare de la instituții financiare (9 la sută). De asemenea, companiile care au apelat la finanțare în perioada aprilie – septembrie 2014, au indicat problema accesului la finanțare mai presantă (26 la sută) decât cele care nu au solicitat finanțare (16 la sută).
- companiile care au solicitat un credit în perioada aprilie – septembrie 2014 percep mai acut dificultățile în accesarea de finanțare față de firmele care nu au încercat să contracteze un credit. În opinia respondenţilor, principalele dificultăţi întâmpinate de companiile care au solicitat un credit, indiferent daca l-au primit sau nu, au fost cerinţele privind garanțiile şi nivelul dobânzilor şi comisioanelor.
- accesul la finanțare este perceput ca o problemă presantă de un procent mai mare în sectoarele construcții și imobiliare (27 la sută), agricultură (23 la sută) și industrie (21 la sută) comparativ cu firmele din celelalte sectoare de activitate.
- companiile se bazează preponderent pe finanțarea internă. Reinvestirea profitului sau vânzarea de active a reprezentat în perioada aprilie – septembrie 2014 opțiunea de finanțare aleasă de către 46 la sută dintre respondenţi. Reinvestirea profitului sau vânzarea de active a fost folosită inclusiv de către companiile care au indicat o scădere a profitului în perioada de referință (20 la sută din total firme fiind în această situație).

[1] Eşantionul utilizat în *Sondajul FCNEF* conţine circa 10.500 de companii nefinanciare, este reprezentativ la nivel naţional şi regional iar extragerea companiilor incluse în sondaj este realizată prin procedee statistice specifice cu respectarea criteriilor privind i) clasa de mărime a companiei (microîntreprinderi, întreprinderi mici, întreprinderi mijlocii şi corporaţii), ii) sectorul de activitate (conform CAEN Rev. 2) şi iii) regiuni de dezvoltare.

- majoritatea companiilor au declarat că intenționează să își mențină sau să își reducă gradul de îndatorare bancară: 58 la sută dintre firme nu ar lua un credit în lei și 62 la sută dintre firme nu ar lua un credit în euro, indiferent de cost.
- totuşi, se observă o îmbunătățire a distribuției și percepției asupra costului creditelor în lei față de semestrul precedent. Companiile cu credite în monedă naţională se finanțează în special la costuri de sub 5 la sută (22 la sută), între 5 la sută şi 7 la sută (24 la sută) și între 9 și 11 la sută (23 la sută). Majoritatea companiilor cu credite în euro indică o rată medie a dobânzii între 3 la sută şi 5 la sută (37 la sută dintre companiile cu credite în euro) și între 5 la sută și 7 la sută (25 la sută).
- ***capacitatea companiilor de a face faţă unor evoluţii nefavorabile privind rata dobânzii*** este însă scăzută, indiferent de moneda de acordare, peste o treime din companii indicând că ar fi afectate chiar şi de o majorare marginală a ratei dobânzii, atât la lei, cât şi la euro (de până la 1 punct procentual).
- ***accesarea de fonduri europene*** continuă să reprezinte o sursă de finanţare insuficient utilizată de către companiile nefinanciare din România.

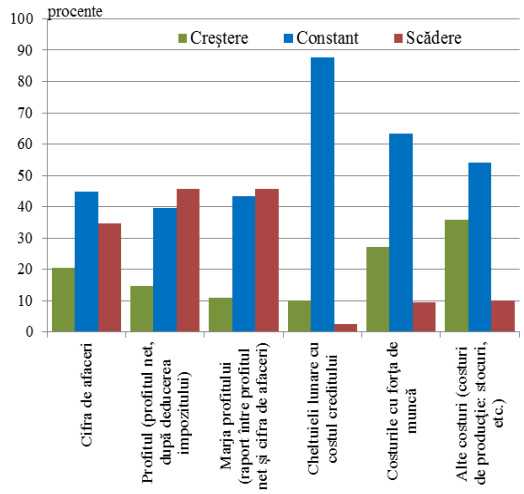
A. Accesul la finanţare al companiilor nefinanciare

(A1) Cadrul economic general al companiilor nefinanciare

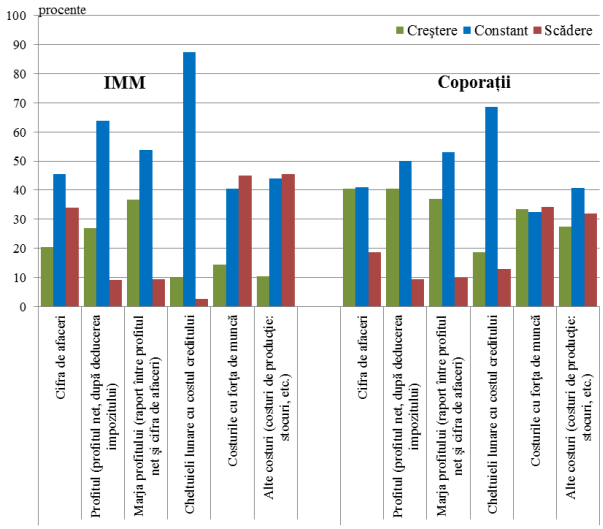
Evoluţia principalilor indicatori financiari ai companiilor

Evoluția principalilor indicatori financiari în perioada aprilie-septembrie 2014 a fost una mixtă, similară celei din exercițiul precedent (perioada octombrie 2013 – martie 2014), conform declarațiilor companiilor nefinanciare. Astfel, un număr important de companii au raportat un declin al profitului, respectiv al marjei profitului și al cifrei de afaceri, totodată un procent de peste 80 la sută din firme au declarat menținerea constantă a cheltuielilor aferente finanțării de la bănci și IFN (Grafic 1).

Grafic 1: Evoluţia principalilor indicatori financiari în perioada aprilie – septembrie 2014, pentru companiile nefinanciare

Grafic 2: Evoluţia principalilor indicatori financiari în perioada aprilie – septembrie 2014, pentru IMM și corporații

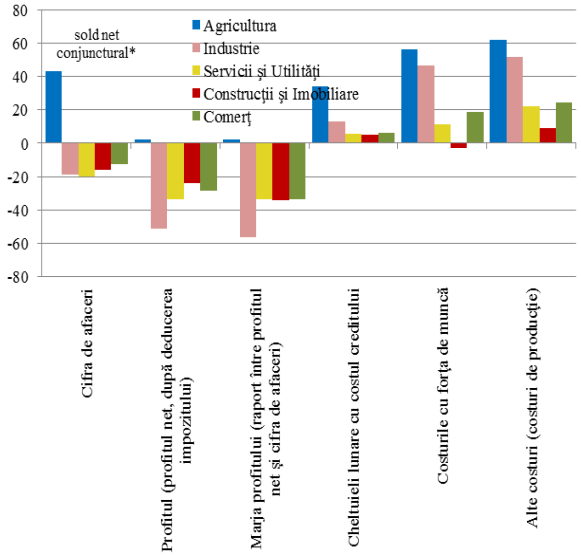

În structură, după dimensiune, corporaţiile au raportat o evoluţie mai bună decât IMM (Grafic 2), în timp ce firmele din agricultură au semnalat o performanţă economică mai bună decât companiile din celelalte sectoare de activitate, la polul opus situându-se firmele din industrie, care au indicat o scădere a profitului în proporție de 64 la sută (Grafic 3).

Companiile au declarat menținerea constantă a gradului de îndatorare (calculat ca raport între datorii și capitaluri) în perioada aprilie – septembrie 2014, doar 14 la sută dintre firme indicând o creștere a îndatorării și doar 8 la sută o scădere a acestuia (Grafic 4).

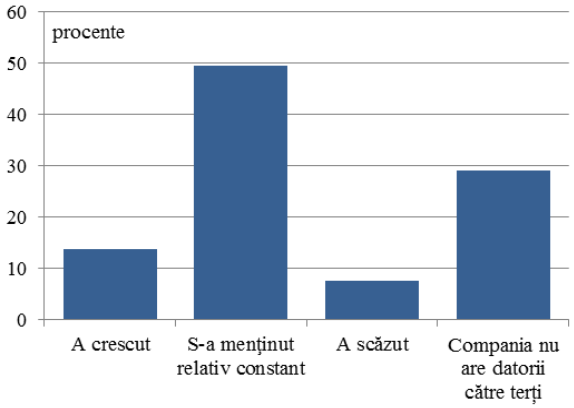
Din punct de vedere al dimensiunii, potrivit raportării firmelor, ponderea IMM fără datorii către terţi este net superioară ponderii companiilor de largi dimensiuni care declară că nu înregistrează datorii (30 la sută, respectiv 7 la sută).

Grafic 3: Evoluţia principalilor indicatori financiari în perioada aprilie – septembrie 2014, pe principalele sectoare economice

Notă: sold net conjunctural este calculat ca diferenţă între ponderea celor care au notat o evoluţie ca fiind ascendentă şi ponderea celor care au notat o evoluţie ca fiind descendentă.

Grafic 4: Evoluţia raportului datorii/active în perioada aprilie – septembrie 2014, pentru companiile nefinanciare

Cele mai presante probleme ale companiilor

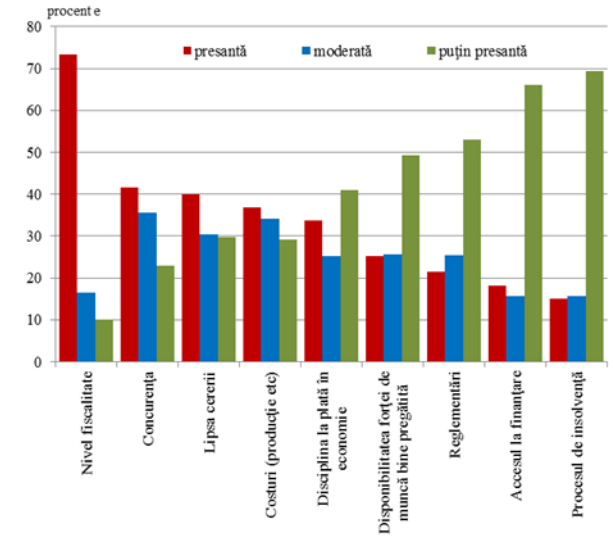
Accesul la finanţare reprezintă o problemă presantă pentru circa 18 la sută din companii (Grafic 5), în aceeaşi măsură pentru companiile cu credite şi cele fără credite. De asemenea, accesul la finanțare este a cincea cea mai importantă problemă pentru companiile care au indicat doar o singură problemă ca fiind presantă. Cele mai presante probleme pe care firmele le-au întâmpinat în desfășurarea activității în perioada aprilie – septembrie 2014, conform sondajului, au fost nivelul fiscalității, concurenţa şi lipsa cererii, acestea fiind cele mai importante atât pentru companiile care indică accesarea de finanțare ca o problemă presantă, cât și pentru restul. Rezultatele sunt în linie cu cele aferente exercițiului din semestrul precedent (perioada octombrie 2013 – martie 2014).

Companiile care au nevoie de finanțare de la bănci/IFN percep accesul la finanțare drept o problemă mult mai presantă (29 la sută) decât companiile care declară că nu au nevoie de finanțare de la instituții financiare (9 la sută). De asemenea companiile care au apelat la finanțare în perioada aprilie – septembrie 2014, au indicat problema accesului la finanțare mai presantă (26 la sută) decât cele care nu au solicitat finanțare (16 la sută). .

În structură, IMM se declară afectate în proporție mai ridicată decât corporațiile de principalele probleme listate, cu următoarele excepții: disponibilitatea forței de muncă bine pregătite, disciplina la plată în economie și procesul de insolvență (Grafic 6). Accesul la finanțare este perceput ca o problemă presantă de un procent mai mare în sectoarele construcții și imobiliare

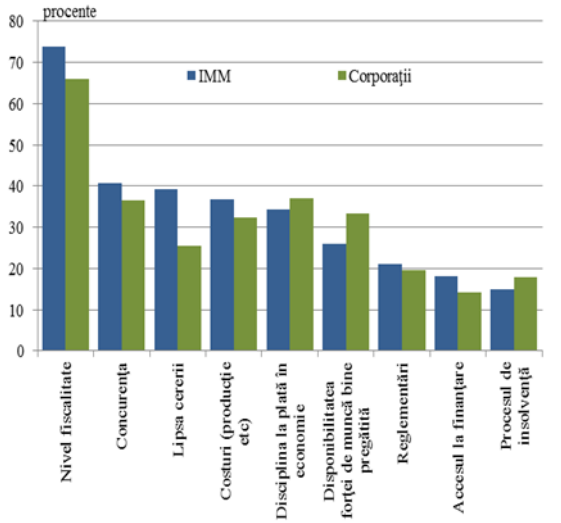
(27 la sută), agricultură (23 la sută) și industrie (21 la sută) comparativ cu firmele din celelalte sectoare de activitate.

Grafic 5: Cele mai presante probleme ale companiilor nefinanciare în perioada aprilie – septembrie 2014

Notă: întrebare cu grilă de notare (de la 1- problemă foarte presantă, la 5- problemă foarte puțin presantă), unde atributul *presantă* se referă la notele 1 și 2, atributul *moderată* se referă la nota 3 și atributul *puțin presantă* se referă la notele 4 și 5.

Grafic 6: Cele mai presante probleme în perioada aprilie – septembrie 2014 ale IMM și corporațiilor

Notă: întrebare cu grilă de notare (de la 1- problemă foarte presantă, la 5- problemă foarte puțin presantă), unde s-a luat în considerare doar unde atributul *presantă* (notele 1 și 2).

Evaluarea conducerii companiilor nefinanciare

Vârsta medie a unui manager într-o companie nefinanciară, conform răspunsurilor firmelor, este în jur de 48 de ani, acesta având în medie 14 ani de experiență în sectorul de activitate al firmei și 15 ani de experiență în activitatea de conducere în general. La nivel agregat, 48 la sută dintre manageri au studii superioare relevante pentru sectorul economic în care activează compania și 38 la sută au studii superioare în domeniul economic.

În structură, după dimensiunea firmei, nu se observă diferențe notabile privind vârsta și anii de experiență, dar în cazul pregătirii profesionale a managerilor, corporațiile au răspuns cu 20 puncte procentuale mai mult comparativ cu IMM atât în cea ce privește studiile superioare relevante pentru sectorul economic în care activează compania, cât și domeniul economic (72 la sută, respectiv 60 la sută, în cazul corporaţiilor, comparativ cu 49 la sută și 38 la sută în cazul IMM).

Cu privire la gradul de îndeplinire de către conducerea executivă a obiectivelor stabilite pentru ultimele 12 luni de către acţionarii/proprietarii firmei, managerii companiilor au răspuns în proporții aproximativ egale că au atins un grad ridicat, respectiv moderat de conformare.

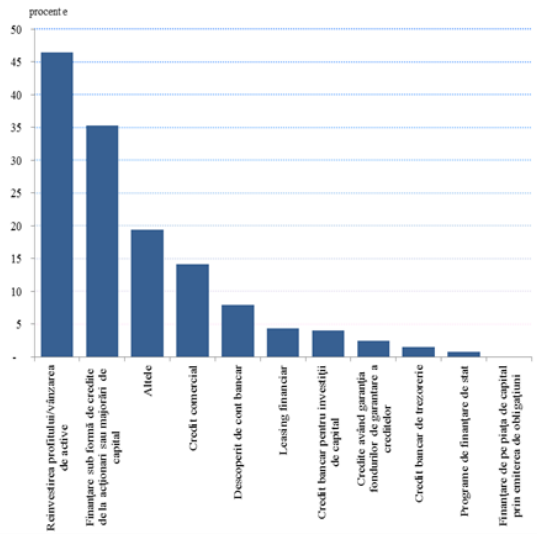
(A2) Disponibilitatea surselor de finanţare pentru companii

Principalele surse de finanţare ale companiilor

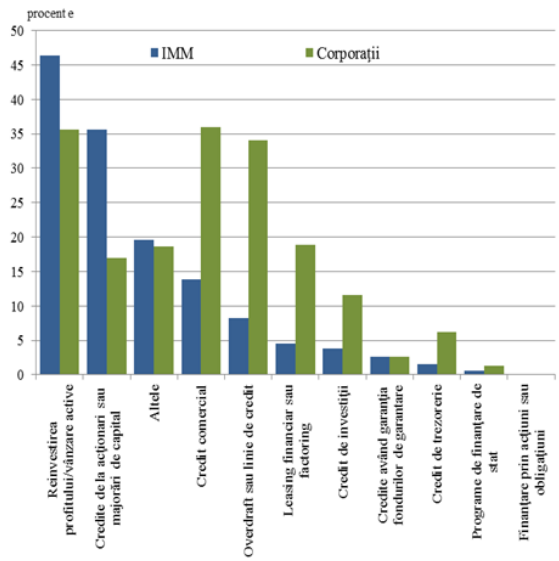
Sursele de finanţare internă se menţin în fruntea preferinţelor companiilor nefinanciare (Grafic 7). Astfel, reinvestirea profitului sau vânzarea de active a reprezentat în perioada aprilie – septembrie 2014 opţiunea de finanţare aleasă de către 46 la sută dintre respondenţi. Reinvestirea profitului sau vânzarea de active a fost uzitată inclusiv de către companiile care au indicat o scădere a profitului în perioada de referinţă (20 la sută din total firme fiind în această situaţie). Finanţarea bancară, pentru al treilea semestru consecutiv, a înregistrat un grad de utilizare redus (de exemplu, doar 8 la sută din companii au indicat utilizarea descoperitului de cont bancar sau a liniilor de credit, celelalte categorii de credit bancar fiind selectate de un număr mult mai mic de companii). Creditele având garanția fondurilor de garantare au fost utilizate marginal în perioada aprilie – septembrie 2014 (2 la sută din firme).

Din perspectiva mărimii companiilor, corporaţiile au dovedit o apetenţă superioară pentru finanţarea bancară, 34 la sută dintre companiile de mari dimensiuni declarând că au apelat la descoperit de cont bancar sau linii de credit și 12 la sută la credit pentru investiții în perioada menționată (aprilie – septembrie 2014, Grafic 8).

Grafic 7: Principalele surse de finanţare ale companiilor în perioada aprilie – septembrie 2014, pentru companiile nefinanciare

Grafic 8: Principalele surse de finanţare ale companiilor în perioada aprilie – septembrie 2014, pentru IMM şi corporaţii

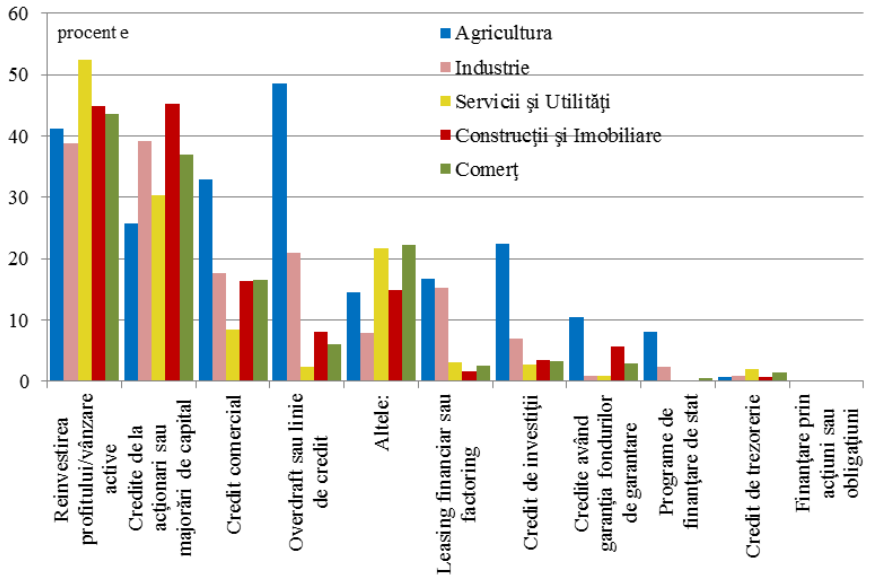

În ceea ce priveşte structura finanţării companiilor după sectorul de activitate, firmele din agricultură au indicat apelarea într-o mai mare măsură la credite bancare (49 la sută pentru descoperitul de cont sau linii de credit și 22 la sută pentru credite bancare pentru investiții), urmate de firmele din industrie (21 la sută, respectiv 7 la sută). Totodată, distinct faţă de rezultatele anterioare, în cazul companiilor din industrie se observă cea mai scăzută utilizare a

autofinanţării (doar 39 la sută din firmele din industrie raportând reinvestirea profitului sau vânzarea de active, comparativ cu 46 la sută la nivelul economiei), Grafic 9.

În linie cu rezultatele aferente exercițiului din semestrul precedent, firmele producătoare de bunuri comercializabile[2] (*tradables*) au raportat o înclinaţie mai ridicată de a accesa credite bancare (27 la sută din firmele *tradables* declarând apelarea la descoperit de cont bancar sau linii de credit, comparativ cu doar 5 la sută dintre firmele *non-tradables*).

Grafic 9: Principalele surse de finanţare ale companiilor în perioada aprilie – septembrie 2014, pe principalele sectoare de activitate

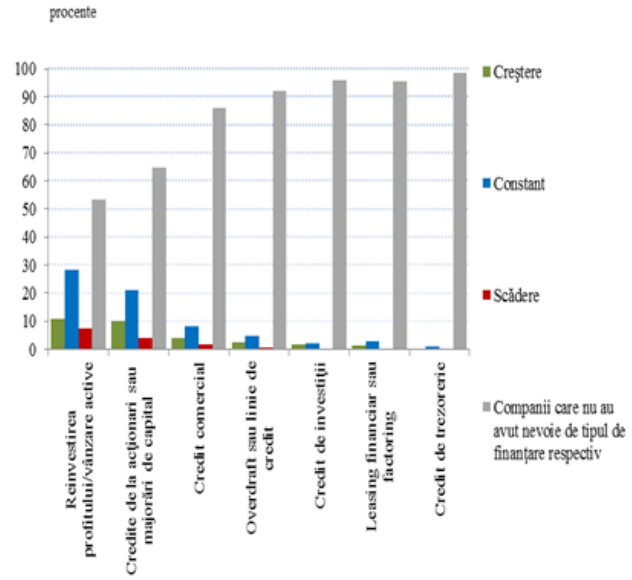
Evoluţia principalelor surse de finanţare ale companiilor şi perspective pentru următoarele 6 luni (octombrie 2014 – martie 2015)

Companiile nu semnalează modificări importante ale principalelor surse de finanțare nici în ceea ce privește perioada analizată (aprilie-septembrie 2014, Grafic 10), nici în perioada următoare (octombrie 2014 – martie 2015, Grafic 11).

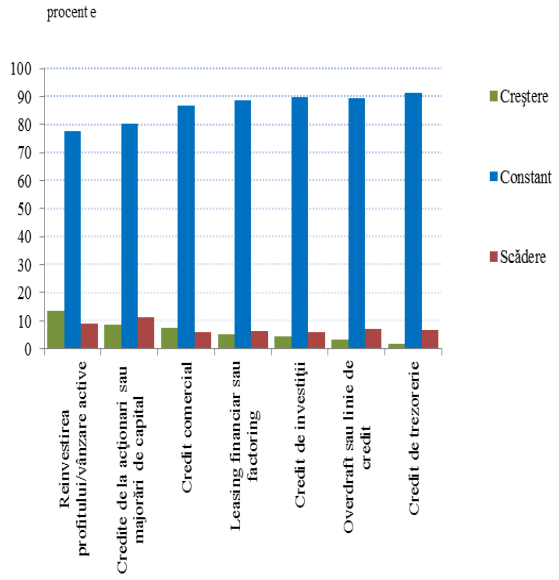
Modificările marginale înregistrate au vizat creșterea disponibilității surselor interne de finanțare, precum creșterea reinvestirii profitului sau vânzarea de active (11 la sută dintre firme), chiar și în rândul celor care au declarat o scădere a profitului în perioada analizată (5 la sută dintre firme).

[2] În categoria sectoarelor care produc bunuri comercializabile (*tradables*) au fost incluse companiile din agricultură, vânătoare şi silvicultură, industrie şi energie. În categoria sectoarelor care produc bunuri necomercializabile (*non-tradables)* au fost incluse companiile din construcţii, comerţ şi servicii şi transport, depozitare şi comunicaţii.

Grafic 10: Evoluţia principalelor surse de finanţare ale companiilor nefinanciare în perioada aprilie – septembrie 2014

Grafic 11: Perspective de evoluţie a principalelor surse de finanţare ale companiilor nefinanciare pentru perioada octombrie 2014 – martie 2015

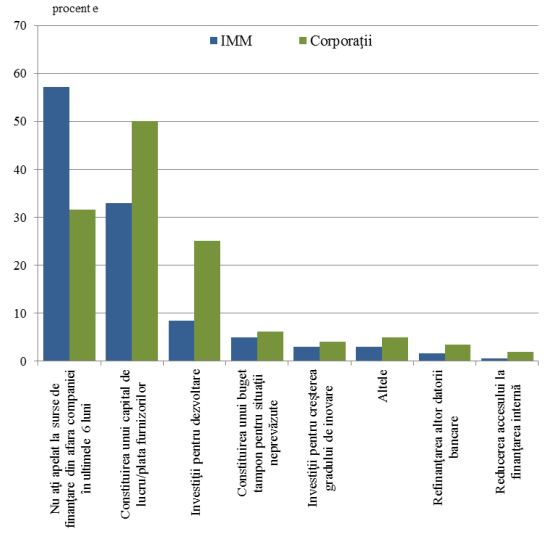
În structură, după dimensiunea firmei, nu sunt identificate modificări semnificative comparativ cu imaginea la nivel agregat. Însă, la nivel sectorial, se remarcă răspunsurile firmelor din agricultură și industrie. Astfel, un număr important de firme din agricultură estimează o creștere a disponibilității creditului bancar pentru investiții (25 la sută, comparativ cu doar 2 la sută care anticipează o scădere) și, în același timp, o scădere a accesului la linii de credit și descoperit de cont (28 la sută anticipează scăderea acestora comparativ cu 2 la sută care estimează creșterea lor). În opoziție cu acestea, un număr important de firme din industrie anticipează o reducere a tuturor formelor de credit bancar (18 la sută anticipează o scădere a liniilor de credit, respectiv a creditelor pentru investiții).

Destinaţii ale finanţării atrase de companiile nefinanciare

Constituirea unui capital de lucru sau plata furnizorilor au continuat să reprezinte motivaţiile principale care au stat la baza accesării de finanţare în perioada aprilie – septembrie 2014 (pentru 34 la sută dintre respondenţi).

Privind în structură, această destinaţie a finanţării atrase este preferată mai ales de către corporaţii (50 la sută dintre corporaţii faţă de 33 la sută dintre IMM). Totodată, companiile de mari dimensiuni folosesc într-o proporţie mai ridicată decât IMM resursele financiare atrase în scopuri de investiţii pentru dezvoltare sau inovare (29 la sută dintre corporaţii, faţă de 12 la sută dintre IMM), Grafic 12. Din punct de vedere al sectorului de activitate, firmele din agricultură rămân performerii canalizării finanţelor accesate către investiţii pentru dezvoltare (25 la sută dintre firme), urmate de firmele din industrie (20 la sută).

Grafic 12: Principalele destinaţii ale finanţării atrase de IMM şi corporaţii, în perioada aprilie – septembrie 2014

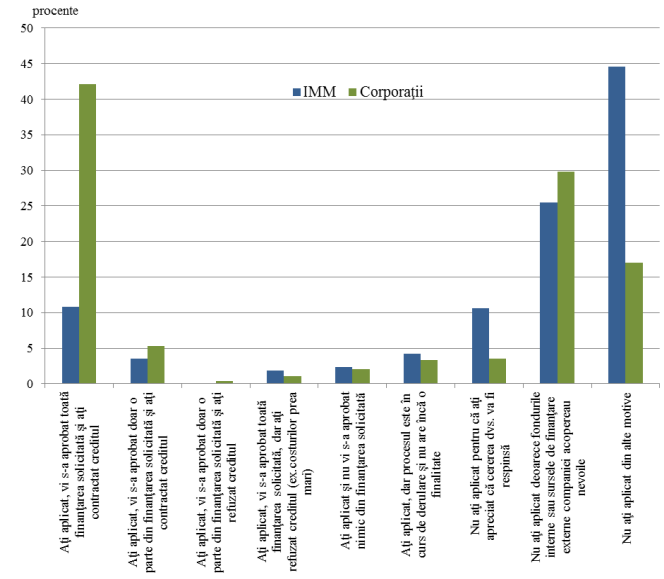

Accesarea de finanţare de la bănci şi IFN

Un număr important de firmă declară că nu au solicitat finanțare de la instituțiile de credit și IFN în perioada aprilie – septembrie 2014 (81 la sută), în creștere comparativ cu exercițiul anterior (aferent perioadei octombrie 2013 – martie 2014). Totuşi, majoritatea firmelor care au indicat apelarea la resurse financiare de acest tip afirmă că au obținut suma totală solicitată (61 la sută), procentul fiind semnificativ mai mare în cazul corporațiilor (87 la sută), Grafic 13.

Situaţia înregistrată de către corporaţii este relativ asemănătoare cu cea din cazul companiilor care realizează activitate de comerţ exterior. Companiile din agricultură au fost şi în perioada aprilie – septembrie 2014 (similar cu exercițiul anterior) cele mai interesate în a accesa finanţare de la instituţii financiare - mai mult de jumătate dintre acestea au indicat apelarea la acest tip de finanțare. Din punct de vedere al motivului pentru care firmele nu aplică pentru finanțarea bancară și de la IFN, 12 la sută dintre firme invocă neîncadrarea în condițiile instituției financiare (consideră că cererea lor va fi respinsă), rezultatul reflectând situația la nivelul IMM, în timp ce doar 4 la sută dintre corporații semnalează ca acesta este motivul de neutilizare a creditului bancar și/sau de la IFN.

Grafic 13: Accesarea de finanţare de la bănci şi IFN în perioada aprilie – septembrie 2014

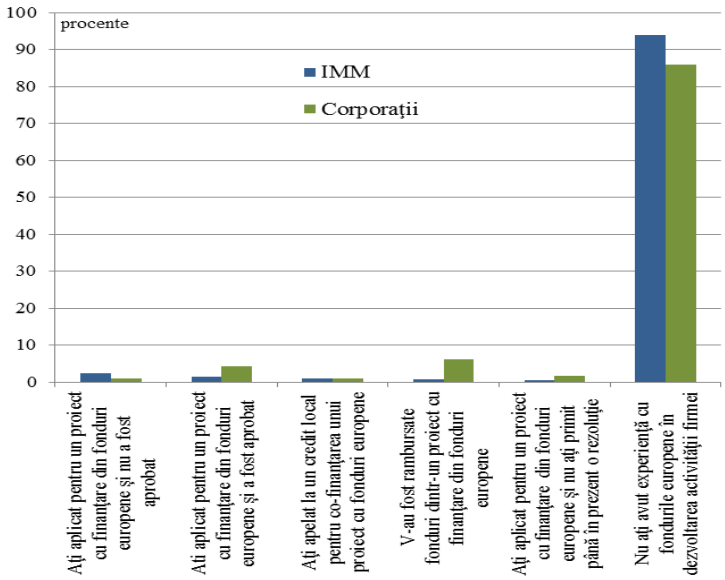

Accesarea de fondurilor europene

Fondurile europene continuă să reprezinte o sursă insuficient utilizată de către companii. Numărul companiilor care au declarat că au accesat fonduri europene anterior perioadei aprilie – septembrie 2014 este unul redus (circa 3 la sută). Pentru perioada analizată nu s-au înregistrat modificări notabile comparativ cu exercițiul din semestrul anterior (perioada octombrie 2013 – martie 2014).

În structură, după dimensiunea firmei, IMM au aplicat doar în proporție de 4 la sută în ultimele 6 luni, comparativ cu 7 la sută în cazul corporațiilor (Grafic 14), în timp ce firmele din sectoarele bunurilor comercializabile (*tradables*), firmele exportatoare şi cele din agricultură au manifestat un interes mai ridicat faţă de accesarea de fonduri europene în perioada aprilie – septembrie 2014 (circa 14 la sută au aplicat pentru accesarea de fonduri europene, respectiv 17 la sută și 28 la sută).

Grafic 14: Accesarea fondurilor europene în perioada aprilie – septembrie 2014, de către IMM şi corporaţii

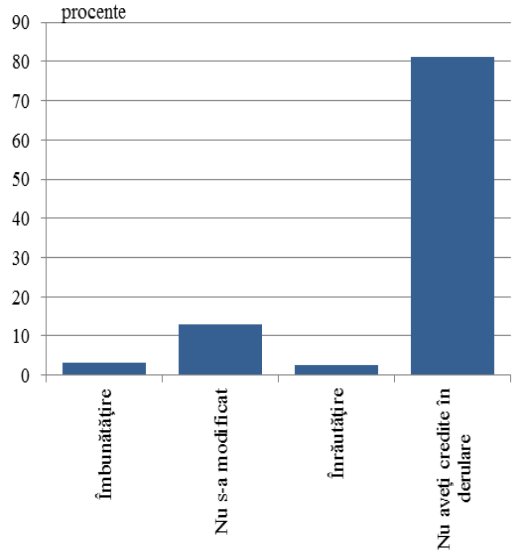
(A3) Condiţiile şi factorii de influenţă privind accesul la finanţare al companiilor

Relaţia companiilor cu băncile şi IFN şi percepţia companiilor asupra termenilor şi condiţiilor

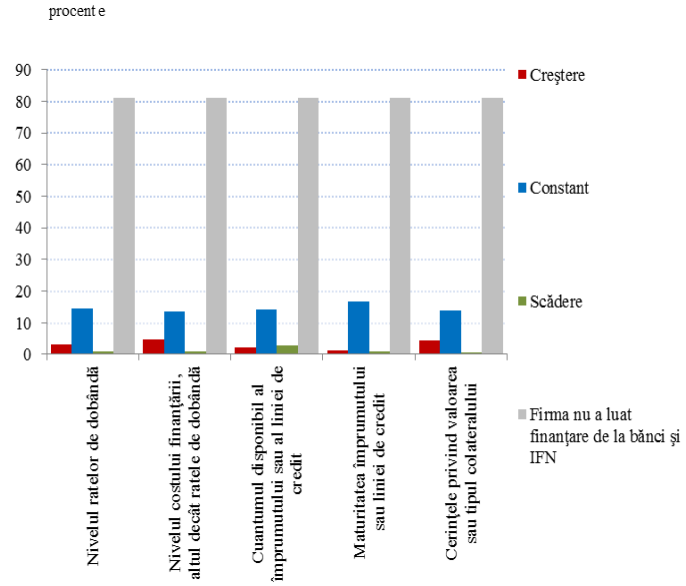
Relația companiilor cu instituțiile financiare (bănci și IFN) nu a cunoscut modificări importante în perioada aprilie – septembrie 2014, conform sondajului, Grafic 15.

În structură, corporațiile, companiile de comerț exterior și companiile din agricultură menționează într-o mai mare măsură o îmbunătățire a relației cu instituțiile financiare (12 la sută în cazul corporațiilor, respectiv 10 la sută în cazul firmelor exportatoare și 31 la sută în cazul firmelor din agricultură). La polul opus se situează companiile din industrie, 16 la sută considerând că relația a cunoscut o înrăutățire.

Grafic 15: Relaţia companiilor nefinanciare cu băncile şi IFN, în perioada aprilie – septembrie 2014

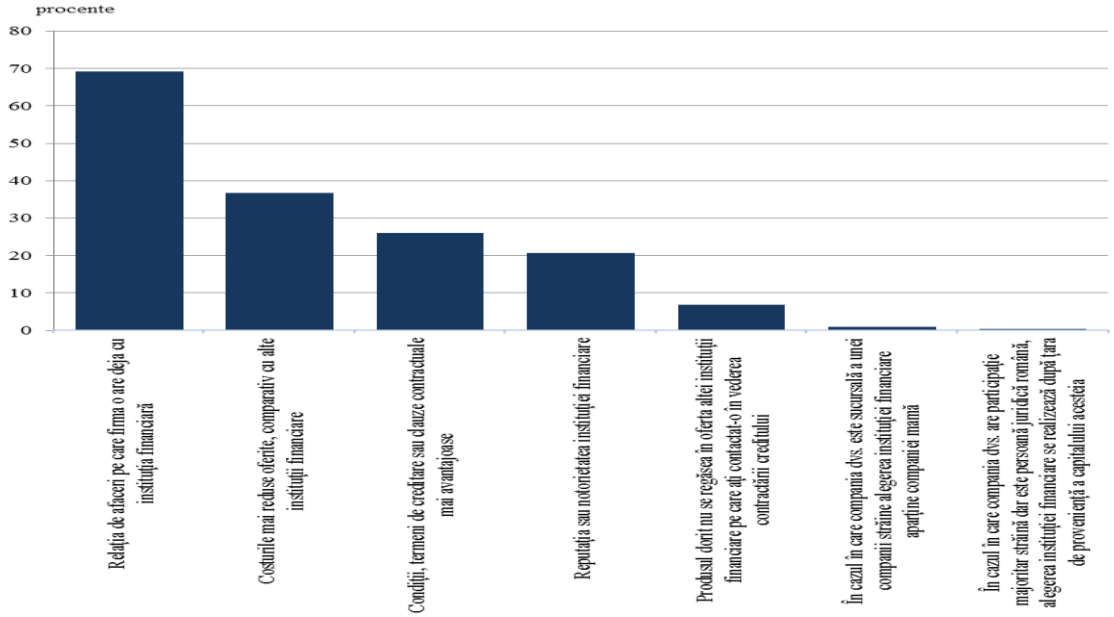
Grafic 16: Percepţia companiilor nefinanciare cu credite în derulare, asupra termenilor şi condiţiilor aplicate de bănci şi IFN, în perioada aprilie – septembrie 2014

În opinia majorităţii companiilor cu credite, condiţiile ataşate creditelor deţinute s-au menţinut relativ constant în perioada analizată (aprilie – septembrie 2014), Grafic 16.

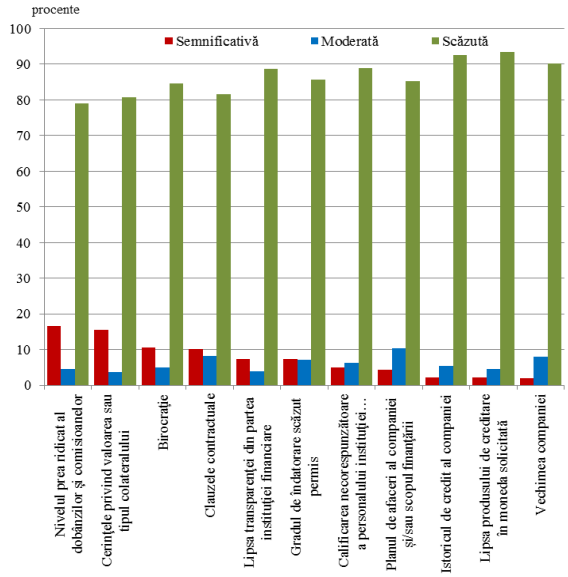
În selectarea instituției financiare, companiile au indicat relația de afaceri pe care firma o deține cu aceasta drept criteriul cel mai utilizat (aproape 70 la sută dintre companiile cu credite în ultimele 6 luni). Costurile mai reduse și condițiile mai avantajoase sunt, de asemenea, criterii importante dar sunt selectate de un număr mai mic de companii, Grafic 17. Rezultatele se mențin și după analizarea în structură după dimensiunea firmei sau după sectorul de activitate.

Grafic 17: Motivele pentru care companiile nefinanciare au apelat la instituţiile financiare de la care au luat credite în perioada aprilie – septembrie 2014

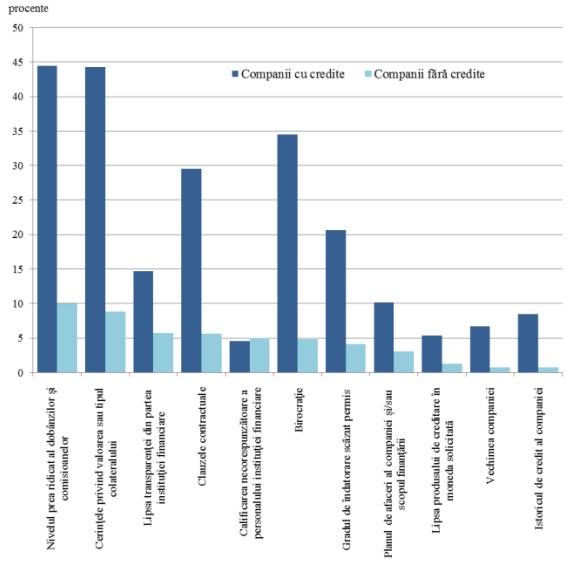
Principalele dificultăţi întâmpinate de companii în accesarea de finanţare de la bănci şi IFN

Grafic 18: Dificultăţile întâmpinate de companiile nefinanciare în accesarea de finanţare de la bănci şi IFN, în perioada aprilie – septembrie 2014

Notă: * întrebare cu grilă de notare (de la 1- foarte mare, la 5-foarte scăzută sau fără impact), unde atributul *semnificativă* se referă la notele 1 şi 2, atributul *moderată* se referă la nota 3 şi atributul *scăzută* se referă la notele 4 şi 5.

Grafic 19: Dificultăţi semnificative întâmpinate de companiile nefinanciare cu credite şi fără credite, în accesarea de finanţare de la bănci şi IFN, în perioada aprilie – septembrie 2014

Notă: * întrebare cu grilă de notare (de la 1- foarte mare, la 5-foarte scăzută sau fără impact), unde s-a luat în considerare doar unde atributul *semnificativă* (notele 1 şi 2).

Nivelul prea ridicat al dobânzilor şi comisioanelor, cerinţele privind valoarea sau tipul garanţiei, clauzele contractuale şi birocraţia sunt considerate de către firme ca fiind cele mari dificultăţi în accesarea de finanțare de la bănci și/sau IFN în perioada aprilie – septembrie 2014, Grafic 18. Clasamentul principalelor probleme s-a menținut neschimbat comparativ cu semestrul precedent (perioada octombrie 2013 – martie 2014).

Corporaţiile percep dificultăţile întâmpinate în accesarea finanţării cu o amplitudine mai ridicată decât IMM, cu excepţia calificării necorespunzătoare a personalului instituţiei financiare şi lipsei transparenţei din partea instituţiei financiare.

În cazul companiilor care nu au în prezent credite contractate de la instituțiile financiare, nivelul dobânzilor, cerințele privind colateralul și lipsa transparenței instituției sunt considerate principalele probleme în accesarea finanțării bancare și/sau de la IFN (Grafic 19).

Companiile care au solicitat un credit în perioada aprilie – septembrie 2014 percep mai acut dificultățile în accesarea de finanțare față de firmele care nu au încercat să contracteze un credit. Companiile care au aplicat pentru un credit, li s-a aprobat, dar au refuzat să îl contracteze din cauza costurilor sau a altor condiții nefavorabile, au indicat ca principale dificultăți în accesarea de finanțare: cerințele privind garanția, nivelul ridicat al dobânzilor/comisioanelor și lipsa de transparență a instituției financiare (în proporții de aproximativ 80 la sută din total companii care au aplicat pentru fiecare). În cazul companiilor care au aplicat pentru un credit în perioada de referință dar nu au primit aprobare, principalele dificultăți pentru accesarea de finanțare au fost considerate cerințele privind garanția, nivelul ridicat al dobânzilor/comisioanelor (în proporții de 59, respectiv 58 la sută din total companii care au aplicat)

B. Capacitatea companiilor de a face faţă unor evoluţii financiare nefavorabile

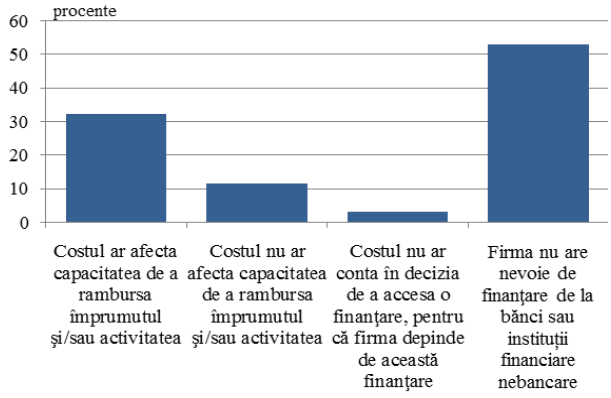
(B1) Percepţia companiilor asupra unor evoluții nefavorabile privind costul finanţării (rata dobânzii)

Percepţia asupra influenţei costului de finanţare

Majoritatea firmelor declară că nu au nevoie de finanţare de la bănci sau instituții financiare nebancare (54 la sută), în timp ce o mare parte dintre companii (32 la sută din total companii) consideră că nivelul actual al costului finanțării ar afecta activitatea sau capacitatea companiei de a rambursa împrumutul. (Grafic 20).

Proporţia IMM care consideră că nu au nevoie de finanţare de la bănci sau instituții financiare nebancare este sensibil mai ridicată decât ponderea corporaţiilor care au ales această variantă de răspuns (53 la sută din IMM faţă de 40 la sută din corporaţii). Totodată, o mai mare parte din corporaţii decât din IMM (31 la sută comparativ cu 11 la sută) declară că nivelul costului finanţării de la momentul raportării nu ar afecta capacitatea de rambursare a împrumutului şi nici activitatea companiei.

Grafic 20: Costul finanţării pentru companiile nefinanciare, în septembrie 2014

Percepţia asupra unui nivel maxim suportabil al ratei dobânzii la credite

Majoritatea companiilor au declarat că intenționează să își mențină sau să își reducă gradul de îndatorare bancară: 58 la sută dintre firme nu ar lua un credit în lei și 62 la sută dintre firme nu ar lua un credit în euro, indiferent de cost.

În plus, o parte importantă dintre firmele care ar fi interesate de contractarea unui credit bancar (25 la sută în cazul creditului în lei și 29 la sută în cazul creditului în euro) doresc acest lucru

doar la o rată a dobânzii foarte scăzută (între 0,1 la sută și 3 la sută atât pentru credite în lei, cât şi pentru credite în euro).

Răspunsurile IMM reflectă tendinţa la nivel agregat, în timp ce corporațiile ar opta într-o mai mare măsură pentru contractarea de credite atât în lei (63 la sută) cât și în euro (60 la sută), în ambele cazuri preferința fiind pentru creditele cu o dobândă redusă (între 0,1 la sută și 3 la sută).

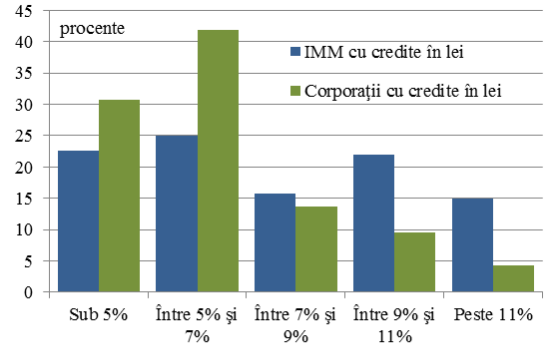
Doar 14 la sută dintre firme în cazul creditelor în lei, respectiv 7 la sută în cazul creditelor în euro au ales ca fiind un interval acceptabil de dobândă pentru contractarea unui credit nou cel în care se situează şi rata medie a dobânzii creditelor acordate companiilor nefinanciare aflate în portofoliul instituţiilor de credit (la perioada de referinţă septembrie 2014),

Percepţia asupra unor posibile evoluții nefavorabile privind rata dobânzii

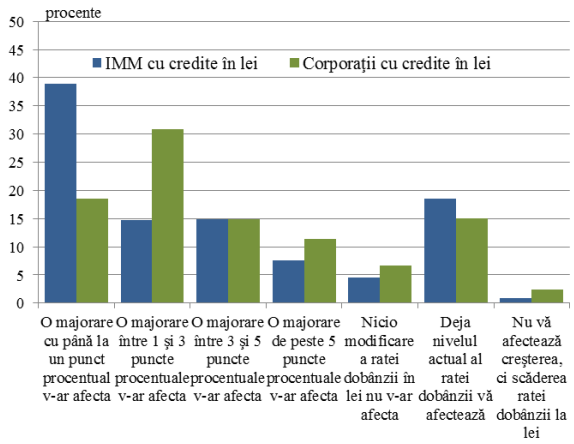
Se observă o îmbunătățire a distribuției și percepției asupra costului creditelor în lei față de semestrul precedent. Companiile cu credite în monedă naţională se finanțează în special la costuri de sub 5 la sută (22 la sută), între 5 la sută şi 7 la sută (24 la sută) și între 9 și 11 la sută (23 la sută). Cea mai mare parte dintre firmele cu credite în monedă naţională declară că ar fi afectate de o majorare de până la 1 punct procentual a ratei dobânzii la lei (40 la sută). Majoritatea companiilor cu credite în euro indică o rată medie a dobânzii între 3 la sută şi 5 la sută (37 la sută dintre companiile cu credite în euro) și între 5 la sută și 7 la sută (25 la sută). În cazul finanțării în euro, 36 la sută dintre companii consideră că activitatea companiei și/sau capacitatea de rambursare a creditului este semnificativ afectată de o majorare de până la 1 punct procentual a costului finanțării.

IMM determină imaginea la nivel agregat a companiilor cu credite în monedă națională și/sau în euro. O mare parte a corporațiilor îndatorate în lei (42 la sută dintre acestea) beneficiază de o rată medie a dobânzii între 5 și 7 la sută (Grafic 21), în timp ce cele care beneficiază de credite în euro se finanțează preponderent (45 la sută) la o rată medie a dobânzii la euro între 3 la sută şi 5 la sută, Grafic 23.

Grafic 21: Rata medie a dobânzii la creditele în lei pentru companiile nefinanciare care deţin credite în lei, în septembrie 2014

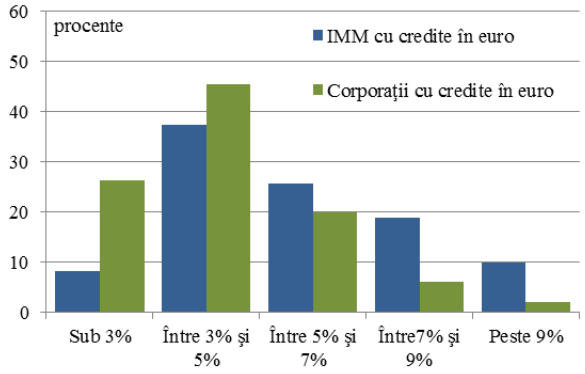
Grafic 22: Percepţia companiilor nefinanciare asupra unor posibile modificări viitoare privind rata dobânzii la credite în lei, în septembrie 2014

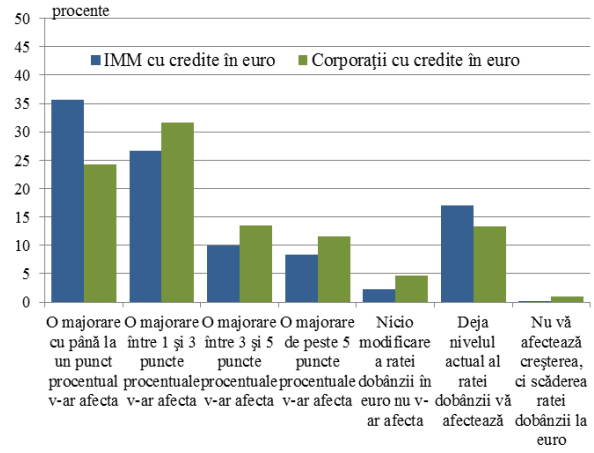
Majoritatea IMM estimează că vor fi afectate chiar şi de o majorare marginală a ratei dobânzii, (de până la 1 punct procentual), în timp ce o mare parte a corporațiilor ar suporta un şoc relativ mai puternic asupra ratei dobânzii (între 1 și 3 puncte procentuale), atât pentru creditele în monedă națională, cât și pentru cele în euro (Grafic 22 și Grafic 24).

Majoritatea companiilor din sectoarele *tradables* cu credite în lei au costuri de finanțare relativ mai mici (70 la sută indică o rată medie de până la 7 la sută) faţă de companiile din sectoarele *non-tradables* cu credite în lei (48 la sută indică o rată medie între 7 la sută şi 11 la sută), sensibilitatea la posibile şocuri viitoare de creştere a ratelor de dobândă fiind însă similară pentru cele două categorii de firme. Se observă că doar 24 la sută dintre firmele care deţin credite în lei, respectiv 37 la sută dintre cele cu credite în euro declară că beneficiază de o dobândă apropiată de ratele medii ale dobânzilor la creditele în stoc în lei (6,75 la sută, septembrie 2014), respectiv la creditele în stoc în euro (4,61 la sută, septembrie 2014).Cea mai mare parte din companiile care deţin credite în lei (38 la sută), respectiv în euro (35 la sută) ar fi afectate de o majorare de până la un punct procentual a ratei medii a dobânzii la creditele pe care le deține, ceea ce raportat la ratele de dobândă medii din piață ar presupune că o rată de până la 7,42 la sută la creditele în lei, respectiv o rată de până la 5,26 la sută la creditele în euro ar putea afecta mare parte din firme. (rata medie a fost de 6,42 la creditele nou acordate în lei, rată de 4,26 la sută la creditele nou acordate în euro, septembrie 2014).

Grafic 23: Rata medie a dobânzii la creditele în euro pentru companiile nefinanciare care deţin credite în euro, în septembrie 2014

Grafic 24: Percepţia companiilor nefinanciare asupra impactului unor posibile modificări viitoare privind rata dobânzii la credite în euro, în septembrie 2014

(B2) Percepţia companiilor asupra unei evoluţii nefavorabile a cursului de schimb al monedei naţionale în raport cu moneda euro

Percepţia asupra unei eventuale deprecieri a monedei naţionale

Percepțiile privind deprecierea monedei naționale față de euro sunt eterogene. Astfel, o mare parte a companiilor declară că se simt afectate de nivelul actual al cursului de schimb (40 la sută dintre firme), urmate de firmele care nu ar fi afectate de nici un nivel de depreciere (32 la sută dintre firme).

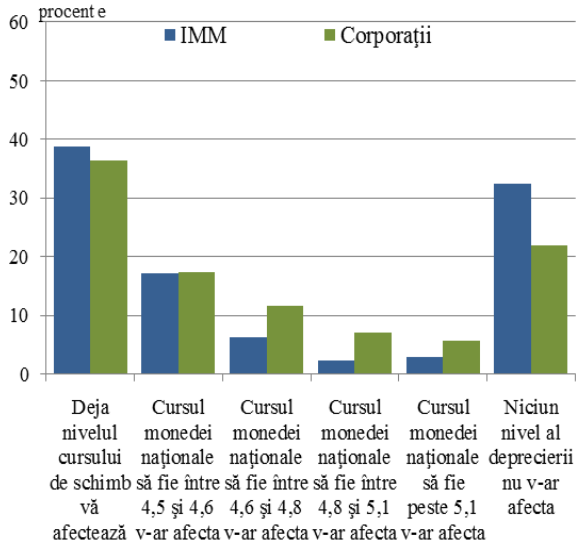
IMM sunt mai puțin sensibile decât corporațiile cu privire la deprecierea monedei naționale pe majoritatea palierelor (Grafic 25).

Percepţia asupra unei eventuale aprecieri a monedei naţionale

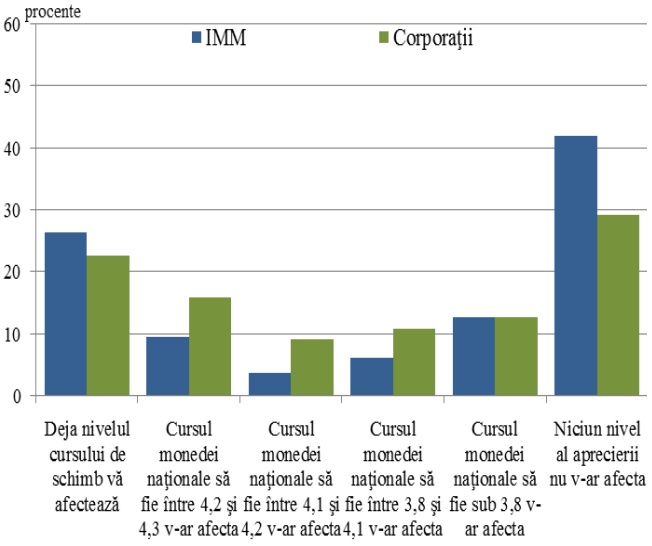
Marea parte a companiilor declară că nici un nivel al aprecierii nu le-ar afecta (41 la sută), în timp ce o parte importantă spun că nivelul actual al cursului de schimb le afectează deja (27 la sută).

IMM sunt mai puțin sensibile decât corporațiile cu privire la aprecierea monedei naționale pe majoritatea palierelor (Grafic 26).

Grafic 25: Percepţia companiilor IMM şi corporaţii asupra impactului unei posibile deprecieri a monedei naţionale, în septembrie 2014

Grafic 26: Percepţia companiilor nefinanciare IMM şi corporaţii asupra impactului unei posibile aprecieri a monedei naţionale, în septembrie 2014

Anexă: Metodologie sondaj

Sondajul este efectuat semestrial de BNR în lunile martie şi septembrie. Are la bază un chestionar care este transmis unui eşantion de aproximativ 10 500 de companii nefinanciare, dintre care circa 85% sunt IMM, corporaţiile fiind incluse exhaustiv.

Eşantionul este reprezentativ la nivel naţional şi regional şi este extras prin procedee statistice, după următoarele criterii:

- clasa de mărime a companiei (microîntreprinderi, întreprinderi mici, întreprinderi mijlocii şi corporaţii) [3];

- sector de activitate, conform încadrării în CAEN Rev.2;

- regiuni de dezvoltare.

Structura eșantionului după criteriile de extragere a acestuia se prezintă astfel:

- După mărime: 29% microîntreprinderi, 26% companii mici, 26% companii mijlocii, 14% corporații și 4% IMM atipice (Grafic A1);
- După principalele sectoare de activitate: 3% în agricultură, 21% în industrie, 26% în servicii și utilități, 10% în construcții și imobiliare și 40% în comerț (Grafic A2);
- După regiunile de dezvoltare: 10% Nord-Est, 11% Sud-Est, 11% Sud-Muntenia, 6% Sud-Vest, 9% Vest, 10% Nord-Vest, 12% Centru, 4% Ilfov, 23% București (Grafic A3).

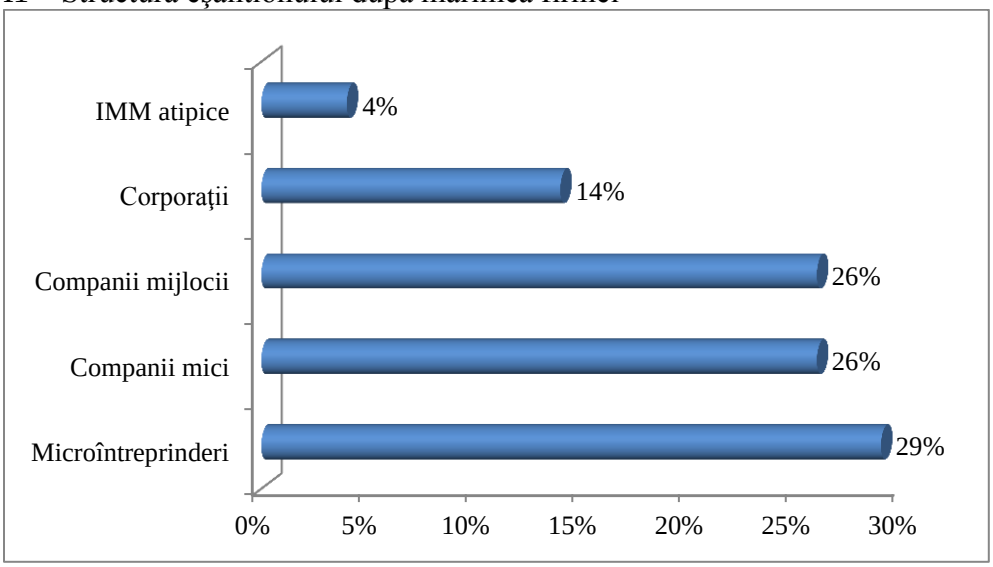
Chestionarul este structurat în două secţiuni, urmărind (A) accesul la finanţare al companiilor nefinanciare din România şi (B) capacitatea companiilor nefinanciare de a face faţă unor condiţii financiare nefavorabile (evoluţii privind rata dobânzii şi cursul de schimb).

Întrebările vizează opiniile companiilor privind:

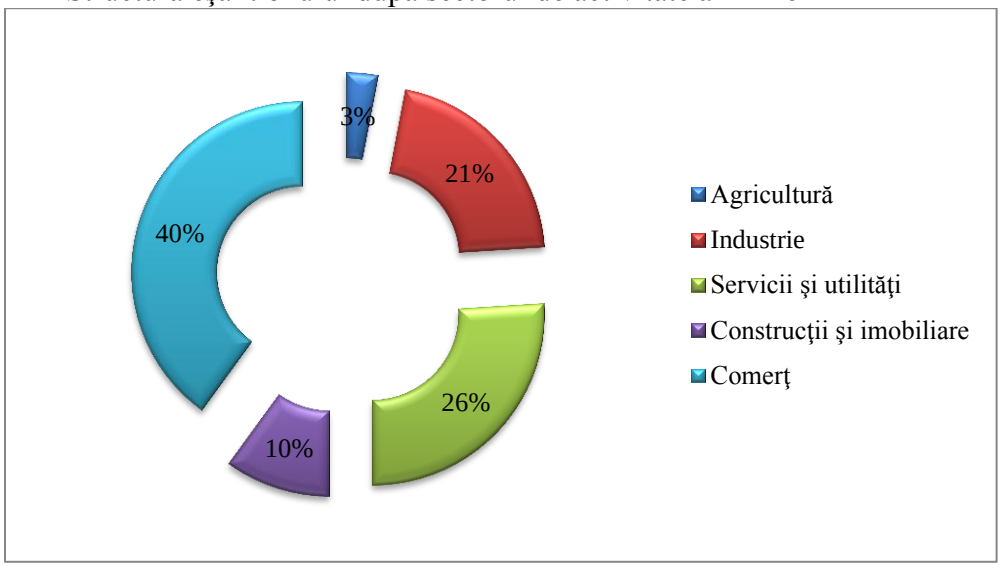
- situaţia economică generală a firmei;
- disponibilitatea surselor de finanţare,
- condiţiile şi factorii privind accesul la finanţare al companiilor,
- percepţia companiilor asupra unor evoluții nefavorabile privind costul finanţării (rata dobânzii),
- percepţia companiilor asupra unei evoluţii nefavorabile ale cursului de schimb al monedei naţionale în raport cu moneda euro.

[3] Firmele intră în categoria IMM dacă[3] au i) mai puţin de 250 de angajaţi şi ii) cifra de afaceri mai mică de 50 mil. euro sau activul total mai mic de 43 mil. euro. Mai mult, se clasifică în: A) microîntreprinderi dacă au i) mai puţin de 10 de angajaţi şi ii) cifra de afaceri sau activul total mai mic de 2 mil. euro. B) întreprinderi mici dacă au i) între 10 şi 50 de angajaţi şi ii) cifra de afaceri sau activul total mai mic de 10 mil. euro. C) întreprinderi mijlocii dacă au i) între 50 şi 250 de angajaţi şi ii) cifra de afaceri sub 50 mil. euro sau activul total sub 43 mil. euro. Conform acestor definiţii, rămâne o categorie de IMM atipice care nu poate fi încadrată în nici una din cele 3 categorii anterioare (ex: IMM cu număr de salariaţi sub 10, dar cu cifră de afaceri şi active totale peste 2 mil euro).

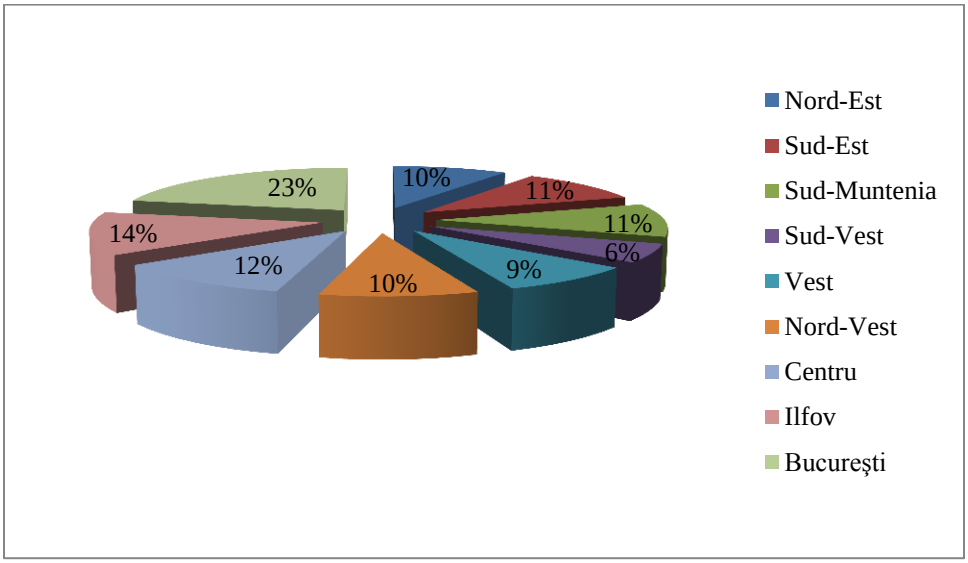
Grafic A1 – Structura eşantionului după mărimea firmei

Grafic A2 – Structura eşantionului după sectorul de activitate al firmei

Grafic A3 – Structura eşantionului după regiunea de dezvoltarea unde sunt înregistrate firmele

Analiza răspunsurilor

Răspunsurile la întrebări sunt analizate în funcţie de forma în care acestea sunt prezentate, astfel:

a) Pentru întrebările cu grilă de notare se pot urma trei paliere de analiză:

- analiza răspunsurilor separat pentru notele indicând o dinamică pozitivă, pentru notele indicând o lipsă de dinamică şi pentru notele indicând o dinamică negativă;

- analiza răspunsurilor doar pentru notele indicând o anumită dinamică;

- analiza în sold net conjunctural (calculat ca diferenţă între ponderea celor care au notat o evoluţie/problemă ca fiind ascendentă/semnificativă şi ponderea celor care au notat o evoluţie/problemă ca fiind descendentă/nesemnificativă)

b) Pentru întrebările cu răspuns multiplu sau întrebările cu răspuns unic: analiza ponderii celor care au ales o anumită variantă de răspuns în totalul respondenţilor.

În cazul întrebării „A1. Cum apreciaţi că au evoluat următorii indicatori pentru companie în ultimele 6 luni?”, soldul net conjunctural reprezintă diferenţa dintre procentul companiilor care au indicat o creştere a unui indicator şi procentul companiilor care au indicat o scădere a indicatorului. Un rezultat net pozitiv poate indica o îmbunătăţire a cifrei de afaceri, profitului sau marjei profitului sau o înrăutăţire a costurilor cu forţa de muncă, a altor costuri sau a cheltuielilor lunare cu costul creditului.

În cazul întrebării „A2: Care sunt problemele cele mai presante cu care s-a confruntat compania în ultimele 6 luni?”, soldul net conjunctural reprezintă diferenţa dintre procentul companiilor care au indicat o problemă ca fiind semnificativă şi procentul companiilor care au indicat o

problemă ca fiind nesemnificativă. Un rezultat net pozitiv înseamnă că o anumită problemă este semnificativă.

În cazul întrebării „A8: Care este opinia dvs. cu privire la evoluţia din ultimele 6 luni a termenilor şi condiţiilor aplicate creditelor contractate (credite în derulare indiferent de vechime) de la bănci şi instituţii financiare nebancare?”, soldul net conjunctural reprezintă diferenţa dintre procentul companiilor care au indicat o înăsprire a condiţiilor şi procentul companiilor care au indicat o relaxare a condiţiilor. Un rezultat net pozitiv înseamnă că o anumită condiţie a devenit mai stringentă.

În cazul întrebărilor „A9: Vă rugăm să ne precizaţi cum a evoluat disponibilitatea următoarelor surse de finanţare pentru companie în ultimele 6 luni?” şi „A10: Cum apreciaţi că va evolua disponibilitatea următoarelor surse de finanţare pentru companie în următoarele 6 luni?”, soldul net conjunctural reprezintă diferenţa dintre procentul companiilor care au indicat o creştere a disponibilităţii unei surse de finanţare şi procentul companiilor care au indicat o scădere a disponibilităţii unei surse de finanţare. Un rezultat net pozitiv înseamnă că disponibilitatea unei surse de finanţare a crescut (A9) sau va creşte (A10).

Opiniile acoperă evoluţiile din ultimele şase luni şi aşteptările privind următoarele şase luni.

Definirea companiilor cu credite şi a companiilor fără credite în derulare

1. Separarea companiilor în companii care au credite în derulare şi companii care nu au credite în derulare s-a realizat după varianta de răspuns „d. Nu aveți credite în derulare”, de la întrebarea cu răspuns unic „A7. Cum percepeţi relaţia din ultimele 6 luni cu băncile şi instituțiile financiare nebancare la care aţi contractat credite (credite în derulare indiferent de vechime)?”. Astfel companiile care au ales respectiva variantă de răspuns au fost categorisite ca firme fără credite în derulare, iar restul, care au ales alte variante de răspuns din cadrul întrebării, au fost categorisite drept firme cu credite în derulare.

2. Separarea companiilor în companii care au credite în lei şi companii care nu au credite în lei s-a realizat după varianta de răspuns „f. Compania nu are credite în lei (inclusiv leasing)”, de la întrebarea cu răspuns unic „B5. Între ce valori evaluaţi că se situează rata medie a dobânzii la creditele în lei pe care le aveţi contractate în prezent?”. Astfel companiile care au ales respectiva variantă de răspuns au fost categorisite ca firme fără credite în monedă naţională, iar restul, care au ales alte variante de răspuns din cadrul întrebării, au fost categorisite drept firme cu credite în monedă naţională.

3. Separarea companiilor în companii care au credite în euro şi companii care nu au credite în euro s-a realizat după varianta de răspuns „f. Compania nu are credite în euro (inclusiv leasing)”, de la întrebarea cu răspuns unic „B7. Între ce valori evaluaţi că se situează rata medie a dobânzii la creditele în euro pe care le aveţi contractate în prezent?”. Astfel companiile care au ales respectiva variantă de răspuns au fost categorisite ca firme fără credite în euro, iar restul, care au ales alte variante de răspuns din cadrul întrebării, au fost categorisite drept firme cu credite în euro.